

Neatskleistos garsiojo maldynėlio paslaptys

Adelė Dirsytė – pasaulyje žinomas maldaknygės „Marija, gelbėk mus“ autorė – gimė 1909 metais Kėdainių apskrityje. 1940 metais jį baigė VDU teologijos-filosofijos studijas. Buvo mokytoja ateitininkė, viena iš nedaugelio moterų, katalikių vadovių tarpukario Lietuvoje.

1946 metais Adelė Dirsytė buvo apkaltinta antisovietine veikla, suimta ir karinio tribunolo nuteista 10 metų lagerio. Kalėjo Komijos lageriuose. Ten ji stiprino ir palaikė kalinių dvasią nepasiduoti nevilčiai. Už savo aktyvią veiklą buvo mėtoma iš lagerio į lagerį ir verčiama dirbti pačius sunkiausius darbus.

1953 metais Magadano lageryje Adelė Dirsytė ant beržo tošiu ir popierinių cemento maišelių surašytas giesmes ir maldas sudėję į maldaknygę, kuri tiesiog stebuklingu būdu po kelerius metų pasiekė Vakarų pasaulį.

JAV dirbusio kun. Kęstučio Trimako pastangomis ši maldaknygė išversta į anglų kalbą, vėliau – dar į 12 pasaulio kalbų ir didžiuliais tiražais pasklido po pasaulį. Vien Olandijoje maldaknygė buvo išleista pusės milijono tiražu.

Šventųjų skelbimo kongregacija Romoje leido pradėti Adelės Dirsytės beatifikacijos bylą.

Magadano lageryje prie maldaknygės „Marija, gelbėk mus“ iliustravimo ir įrašimo prisidėjo ir buvusi mažeikiškė Valerija Bernotavičiūtė-Kvedaravičienė (slapyvardžiu Saulė). Valerija gimė 1929 metais Vegeriuose. Baigė Mažeikių suaugusių gimnazijos 6 klases.

Jos tėvas 1945 metais buvo išvežtas į Archangelsko lagerius. Motina, brolis ir sesuo 1949 metais ištremti į Krasnojarsko kraštą. Tėvas, paleistas iš lagerio, nuvyko pas šeimą į tremtį. Neilgai trukus mirė, ten ir palaidotas.

Už dalyvavimą pogrindžio organizacijos „Sakalų štabas“ veikloje Valerija buvo 1949 metų balandžio 13 dieną

MGB suimta ir nuteista 25 metams lagerio. Kalėjo Taišeto, Buchta Vanino ir Magadano lageriuose.

Išleista iš lagerio 1956 metais, į Lietuvą negrįžo, o nuvyko pas ištremtus tėvus. Ten ištekėjo. Užaugino sūnų ir dukterį. Šiuo metu gyvena Klaipėdoje.

Moteris gerai prisimena, kaip į lagerį buvo išvežtos kartu su bendrabyle mokytoja Vanda Abromonyte. Taip jau sutapo, kad visą laiką po lagerius jos buvo vežiojamos kartu. Ji prisimena, kaip etape iš Kuibyševo į Taišetą kartu buvo vežama ir keliolika užsieniečių moterų. Tai buvo karininkų iš Anglijos ambasados Maskvoje žmonos. Visos jos buvo nuteistos po 15 metų lagerio.

Su Adele Dirsyte Valerija susitiko Magadano lageryje. Prisimena ją kaip šviesią ir valingą asmenybę, guodusią ir stiprinusią likimo drauges. Pagal Adelės Dirsytės sukurtas maldas jos melsdavosi per Kūčias. O lageryje parengtą garsiąją maldaknygę Valerija iliustravo piešinėliu.

Kai JAV buvo išleista ši kalinių maldaknygė, labai sujudo Magadano kagiebiai. Prasidėjo tardymai. Tardė ir Valeriją. Jiems rūpėjo sužinoti, kokiu būdu maldynėlio rankraštis iš griežtojo režimo lagerio galėjo patekti į Ameriką. Valerija to nežinojo.

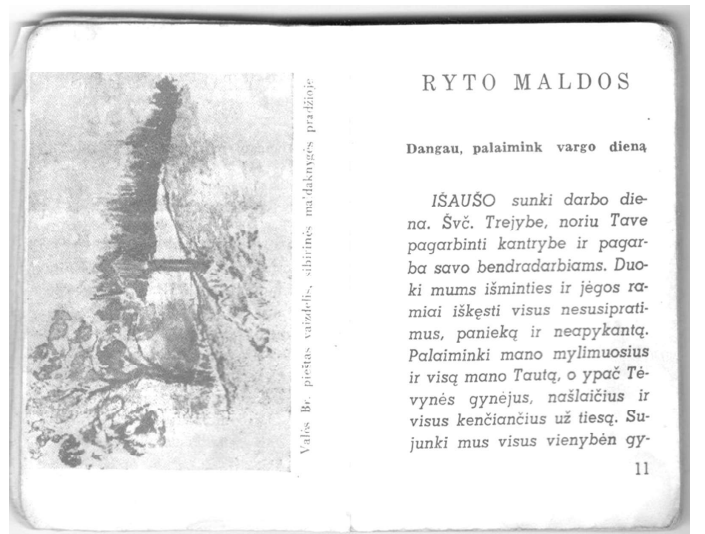
Adelė Dirsytė buvo kažkur iš lagerio išgabenta. Kai sugrįžo, Valerija ją sunkiai beatpažino. Sumenkusi, pajaudusi, nušašusi, nurautais plaukais, vaikščiojo dejuodama, ir sunku buvo su ja susikalbėti. Ji buvo laikoma karceriuose iki visiško išsekimo, paskui uždaryta į lagerio ligoninės psichiatrijos skyrių.

Daugiau Valerija jos nematė. Adelė mirė 1955 metų rugsėjo 26 dieną neiškiomis aplinkybėmis Chabarovsko krašto ligoninėje. Apie jos mirtį sklido įvairios versijos. Kapas nežinomas.

Antroji mažeikiškė bendrabylė Van-

Lietuvių ir ukrainiečių sienautojų brigada 1954 m. Magadane. Pirmąsąk apsirengusios savais, ne lagerio, drabužiais. Pirmoji iš dešinės Vanda Abromonytė, trečioji iš dešinės – Valerija Bernotavičiūtė. Nuotrauka iš asmeninio archyvo

da Abromonytė sugrįžo į Mažeikius. Amerikoje gyvenantis jos tėvas atsuntė ten išleistą Adelės Dirsytės maldaknygę.

Taipvienas garsiojo maldynėlio egzempliorius atsидūrė ir Mažeikių muziejuje. **Albertas RUGINIS**

Baudžiamoji byla Nr.93

(atkelta iš 2 psl.)

Netrukus Algimantas – jau pirmose Laisvės lygos gretose, aktyvus kovotojas už laisvą Lietuvą. Dalyvauja mitinguose prie Adomo Mickevičiaus paminklo (1987 metų rugpjūčio 23 dieną), kurio dėka daugelis Lietuvoje sužino apie slaptųjų Molotovo–Ribentropo protokolų turinį. 1988 metų rugsėjo 28 dieną su būreliu bendraminčių paskelbė bado akciją Vilniaus Katedros aikštėje, reikalavo paleisti politinius kalinius ir grąžinti juos į tėvynę, reikalavo išvesti SSRS kariuomenę iš Lietuvos. Akcija tęsėsi 29 paras. Bado akcijos paskelbimo dieną įvyko garsioji OMON provokacija, vadinama „bananų balius“. Praėjus mėnesiui Algimantas kartu su kitais milicijos suimamas, kur prasidėjo „milicijos kapitono Z. Bernoto smūgiai, smaugimas – likau kurčias, trūko būgneliai – atsidūriau ligoninėje. Ligoninėje kelis kartus mane tardė vyr. tarytojas V. Valašinas“. Lietuva dar okupuota ir pakalikių gnaužuose...

1989 metų rugpjūtį LSSR prokuratura A. Andreikai iškėlė dvi baudžiamąsias bylas:

už sovietinės kareivio uniformos

sudeginimą Kalnų parke, kartu su raudonu audeklu, kuris buvo traktuojamas kaip SSRS vėliava (1989 metų birželio 11 dieną) ir už nesankcionuoto mitingo bei eisenos prie KGB rūmų organizavimą (birželio 14 dieną).

Kadangi įvykiai Lietuvoje sparčiai keitėsi, brendo kardinalūs pokyčiai, patys baudžiamųjų bylų kūrėjai suprato savo darbo beprasmiškumą, pabūgo ir nutraukė bylas. Tačiau jo persekiojimai tęsėsi, kelis kartus gatvėje sumušamas, nuolat gaunami grasinimai. Algimantas pradeda slapstytis. Po visų lagerių, tardymų, sumušimų sveikata nuolat prastėja. Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdžio Tarybos žmonės pasiūlė, kol gyvybei gresia pavojus, išvykti į užsienį ir tuo pačiu pasigydyti. 1989 metų gruodžio 21 dieną pagal gautą iškvietimą, surinktu pinigų kelionei dėka Algimantas išvyko į Vokietiją. Ten atliktos keturios operacijos, apgydytas stuburas, generolo Plechavičiaus dukterėčios gydytojos Alinos Faigel dėka sutvarkyti dantys. Kaip rašo Algimantas, „kūno ir sielos lopymui bei išlaikymui Vokietija išleido per milijoną DM“.

Nepamirškime tautos didvyrių

1995 metų balandžio 29 dieną A. Andreika sugrįžo į Vilnių. „Sunku pradėti gyvenimą nuo nulio“, užgulė naujos bėdos ir rūpesčiai. Nėra būsto, pajamų, profesijos. Teko gyventi kur pakliuvo: pas gimines, draugus, nakynės namuose. Bendražygių dėka savivaldybė skyrė kambarį bendrabutyje. Gavo darbą įmonėje „Siaurės miestelis“. Tačiau sveikata vis blogėjo, reikėjo nuolatinio gydymo bei reabilitacijos. Dėl nuolat kylančių paslaugų kainų gautam pajamų trūko būtiniausiems poreikiams. Vėl kartais tekdavo badauti.

Lietuvos Respublikos Vyriausybė 1988 metais skyrė 1-jo laipsnio valstybinę pensiją.

2000 metų gegužės 20 dieną Algimantas Andreika mirė. Palaidotas Klaipėdoje Lėbartų kapinėse. Algimantas išėjo, nesulaukęs 50-ies metų, nuo jaunų dienų savo gyvenimą skyręs atkakliai, nuosekliai ir bekompromisei kovai už Lietuvą be okupantų, už laisvą demokratiškai valdomą savo Tėvynę. Nuolat kėlęs daug rūpesčių okupuotos Lietuvos saugumo struktūroms, komunistų partijos vadams, patyręs nuolati-

nį psichologinį persekiojimą, moralinį ir fizinį smurtą, nepalūžo. Išėjo tyliai.

Tik 2014 metais Algimantui (po mirties) suteiktas Laisvės kovų dalyvio teisinis statusas, o 2015 metais apdovanotas Vyčio Kryžiaus ordino Riterio kryžiumi. Bet ar to pakanka?

Apie Lietuvos Laisvės kovotojus, jų gyvenimus, nuveiktus darbus turėtų plačiau sužinoti bendrojo lavinimo įstaigų moksleiviai, akademijų studentai, karo mokslo studijų klausytojai. Privalome žinoti ir amžiams atminti audringoje Laisvės kovoje pasizymėjusių savo krašto didvyrių vardus.

Tai jų drąsos ir atkaklumo dėka okupuota melas, pažeminimas ir niūri tamsa virto Laisvės šviesa!

Artėja Algimanto Andreikos 70-osios gimimo ir 20-osios mirties metinės. Būtų prasminga įamžinant jo nuopelnus pažymėti šias sukaktis, suteikiant Klaipėdos ir Vilniaus miestų gatvėms, skverams ar aikštėms Algimanto Andreikos vardą, arba pašventinti atminimo lentas prie mokyklos, kurioje mokėsi, arba namo, kuriame gyveno, sienos. Nepamirškime savo tautos didvyrių!

Vytas MILIAUSKAS